

15 JUNI 1911.

AFLEVERING 4.

REDACTIE:

E. HEIMANS, AMSTERDAM,
JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

E. HEIMANS, PL. MUIDERGR. 123, AMSTERDAM.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATRICE:

A. W. L. VERSLUYS-POELMAN,
2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per Jaar f 4.80.

DE JULIKEVER.

DE nachtzwaluwen en de vleermuizen zien den Julikever altijd een paar dagen eerder dan ik. Verleden jaar was 't nog pas kort na Sint Jan, toen ik reeds op het jachtterrein van een bekend nachtzwaluwenpaar de mooi gemarmerde dekschilden vond van den dikken kever, die stellig een der interessantste en fraaiste figuren uit onze torrenwereld mag heeten. We vonden ze nog tot in Augustus; in sommige jaren zooals in 1904 en 1908 vliegen ze in groot aantal, in andere jaren zijn ze nog al zeldzaam, maar de vleermuizen en de nachtzwaluwen vinden er toch nog altijd genoeg.

't Is maar goed, dat die wakkere wachters trots dagslaap en winterslaap altijd zoo getrouw op hun post zijn, want als die duinkevers niet wat in bedwang werden gehouden, dan zouden ze in onze mooie duinbeplantingen heel wat schade kunnen aanrichten. Op een zomeravond in 1910 in 't begin van Juli wandelde ik door een plantage van twaalfjarige Oostenrijksche dennetjes, toen ik een zacht gegons hoorde, afgewisseld door een vreemdsoortig gepiep, dat ik eerst niet behoorlijk wist thuis te brengen, maar ten slotte herkende als het geluid van den Julikever. Tegelijk zag ik er een zitten op de dennenaalden,

misschien ook wel had ik hem al gezien, voor ik mij rekenschap gaf van het geluid, want dat gebeurt wel meer, dat je je vergist in den samenhang en volgorde van bijna gelijktijdige gebeurtenissen.

In alle geval, het beest zat er en hij hield zich met zijn zes pooten stevig vast aan de dunne dennenaald of liever hij hield die naald drievoudig omarmd, zijn pootparen kruiselings over elkaar en onderwijl was hij vlijtig bezig de naald op te peuzelen. Hij was begonnen aan den top, zijn onderkaken werkten vlijtig heen en weer; hij liet alleen een dun velletje van de rugzijde van de naald zitten en vrat met een snelheid van twee centimeter in de minuut. Een eindje verder zat er nog een te knabbelen en later vond ik er nog zes, allemaal bezig op de Oostenrijksche dennetjes en met hun achten hadden ze al heel wat naalden geruïneerd.

De Julikever.

Er vlogen vleermuizen, maar die hadden in de rustig vretende beesten geen erg. Ik wou wel eens zien, hoe zoo'n vleermuis, een duinkever vangt en ging er daarom een opjagen. Toen ik hem beetpakte ging hij dadelijk piepen, nog al kort en helder: „strieuw, strieuw”. nog al onverwacht en vreemd, jonge en oudere vrouwmensen heb ik er wel van zien schrikken en nog al heel erg ook, doch ik kan mij niet voorstellen, dat een jongen of een vleermuis of nachtzwaluw zich er ooit om bekommeren zou. Toen hij zich oppompte, om te gaan vliegen, piepte

hij nog. Daar ging hij zacht gonzend de lucht in en toen hij een meter of dertig weg was verschenen, in de blanke avondlucht opeens drie vleermuizen tegelijk, die fladderden om hem heen en toen was hij verdwenen. Hoe dat vangen zelf in zijn werk ging, kon ik niet onderscheiden, ook vond ik op 't tooneel van den strijd zelf geen dekschilden, die heeft de handige vleermuis eerst later laten vallen.

De andere duinkevers nam ik mee, om eens naar hun muziekinstrumenten te zien. Het duurde niet lang, of ik merkte, hoe 't ging. Ieder keer, als er een schreeuwde, dan bewoog hij zijn achterlijfsuiteinde onder de dekschilden op en neer en toen ik ging kijken, wat daar al zoo zat, vond ik onder de dekschilden de vliezige vleugels, mooi opgevouwen en met zeer dikke aderen. De aderen aan het einde liggen, als de vleugel gevouwen is, vlak aan den buitenkant, ze zijn heel fijn, maar duidelijk, geribbeld en als nu 't achterlijf op en

neer wordt bewogen, dan strijken die ribbeltjes langs de randen van dekschilden en van achterlijf, en zoo ontstaat dan dat raspende, schreeuwerig geluidje. Met een dooden tor kun je het ook nog zeer bevredigend ten gehoor brengen.

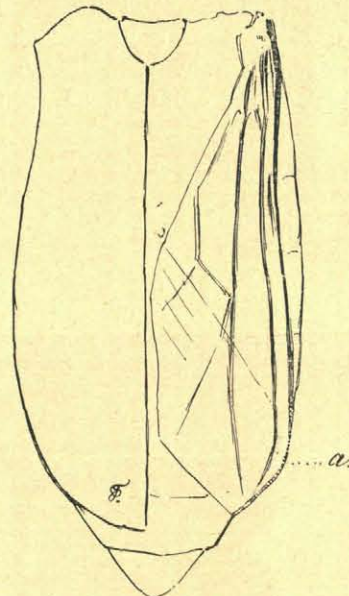
Ik weet heusch niet, wat die dieren eraan hebben, om dat geluid te maken. Schrik-aan-jagend is het stellig niet; de eigenlijke vijanden van den kever geven er niets om, ja, 't zou mij zelfs niet eens verwonderen, als ik merkte, dat de nachtzwaluwen en vleermuizen er op afkomen, even goed als ik. 't Geluid wordt gemaakt door de mannetjes zoowel als door de wijfjes, maar ik weet niet, of ze elkander wel hooren, ik heb uit den treuren met levende en doode duinkevers van beiderlei kunne op gunstige plaatsen zitten te piepen, zonder dat er één op afkwam of zelfs maar eventjes terugpiepte. Toch is 't muziektuig zoo mooi, dat 't stellig wel iets te beduiden moet hebben. In de volgende weken moeten we maar weer eens met nieuwen moed aan 't zoeken.

Ook in andere opzichten is de duinkever wel de moeite waard om er eens een aantal van te verzamelen en in leven te houden. De mooie marmerteekening op de rugzijde wordt veroorzaakt door witte schubjes, die in aardige groepjes, en streepjes over kop, borststuk, schildje en dekschilden verspreid liggen.

Ook op de pooten zijn van die witte spikkeltjes. Je kunt de schubjes er af krabben en dan blijkt het, dat ze vastzitten op dieper liggende plekken in de chitinehuid. Het aantal en de grootte van deze schubjesvlekken is zeer verschillend, je kunt wel duinkevers vinden, die er in 't geheel niet hebben. Men zegt wel, dat die witte schubjes bij levende dieren, als ze er af gekrabd zijn, weer opnieuw te voorschijn komen, maar dat heb ik nog nooit geprobeerd; ik zal het bij gelegenheid eens doen.

Maar 't allermooiste, wat je bij de mannetjes duinkever kunt zien, zijn de sprieten, die nog oneindig veel mooier zijn dan de bekende waaiertjes van den mannetjes-meikever. De waaier van den duinkever bestaat uit zeven plaatjes en die zijn allersierlijkst in de lengte gekromd en in de breedte grootvormig gebogen. De waaierplaatjes alleen zijn al een centimeter lang; de beide sprieten mooi geheven en wijd gespreid vormen een sieraad, dat niet behoeft onder te doen voor het gewei van het vliegend hert, of voor de lange horens van heldenbok of dennenboktor.

Ik houd er veel van, om al zulke dingen lang en aandachtig te bezien met het vergrootglas. 't Is heerlijk, om te zien, hoe mooi al die bijzonderheden en details van sprieten, pooten en monddeelen gebouwd zijn en de bouwstof zelve,

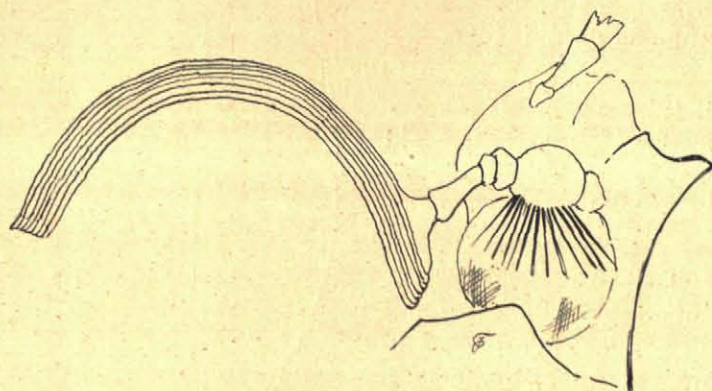
Vleugelrand met strijkinstrument.

de chitine, is een prachtig materiaal, heerlijk van glans en kleur. Toen ik nu mijn duinkeverspriet zat te bewonderen, zag ik weer iets aardigs. Ze zijn ingeplant vlak voor de oogen. Het tweede sprietlid is nog al groot en bijna bolvormig en heeft aan de buitenzijde een rij van stijve haren, die juist vlak op 't oog sluiten. 't Is heel goed te zien, dat die dienen moeten, om de oogen schoon te houden, wat voor een duinbeest, die zich niet in 't bezit van oogleden mag verheugen, geen overbodige weelde mag heeten.

Larven van den duinkever heb ik van tijd tot tijd ontmoet, altijd als ik er niet naar zocht, maar terwijl ik bezig was met andere studies. Een vond ik er knagende aan de dikke wortels van de wespenorchis *Epipactis latifolia*, een andere aan wortels van Rood Zwenkgras, *Festuca rubra*, en nog weer een andere aan worteltjes van pas geplante Oostenrijksche dennen. Ze lijken heel veel op de engerlingen van meikever en neushoornkever, hebben dezelfde rare, onbruikbaar lijkende pooten, 't zelfde dikke lijf en gele kop met harde kaken. Hoe lang de

larvetoestand duurt, weet ik niet, naar de duinkeversjaren (1904 en 1908) te oordeelen, zou ik denken van vier jaar.

Ik heb nog nooit een duinkever kunnen snappen, terwijl hij den grond in kroop om eieren te leggen. Wel ben ik er bij geweest dat ze uit den grond te voorschijn kwamen, dat

Spriet met oogharen.

was in 1904 en het gebeurde op een van de mooiste punten van Nederland, het hoge duin achter het meertje van Caprera. Daar is een eikenboschje aan de Noordhelling, dicht bij den top en de grond is er aardig grazig. De zon was al onder en we zaten daar te wachten op 't geratel van de nachtzwaluwen. Opeens klonk uit 't gras een druk geruisch, een geritsel en geschuifel van droge vliezige vleugeltjes. Een grijze gestalte dwarrelde om en om tusschen 't gras, bonsde tegen de sprietjes, kantelde tegen den grond, verhief zich eindelijk al draaiend en gonzend en vloog toen al kringen makend weg. Een tweede en een derde en nog meer volgden en telkens was het alsof zoo'n groote onbeholpen kever was komen te vallen en of hij zich moeite gaf, om weer de lucht in te gaan. Maar als je 't plekje waar hij begon te worstelen, nader bekeek, dan vond je daar het groote ronde gat waaruit hij te voorschijn was gekropen. Als 't zomeren gaat, dan komen al die groote duinkevers uit den grond naar boven kruipen en daar zitten ze dan een paar centimeter onder de

oppervlakte te wachten op een gunstige gelegenheid, om de wijde wereld in te gaan, liefst op een stillen zwoelen avond.

't Waren allemaal mannetjes, die dien avond te voorschijn kwamen. De mannetjes komen eerder voor den dag dan de wijfjes, dat is ook bij de gewone meikever het geval en ook bij tal van graafbijtjes en vlinders.

Hier in Kennemerland komt de duinkever veel voor; ik zou wel eens willen weten, of er nog andere streken in ons land zijn, waar ze zich even druk vertoonen, ook of de bebosschingen van de laatste kwarteeuw van eenigen invloed zijn geweest op de verspreiding van dezen mooien kever. In Engeland schijnt hij weinig voor te komen en blijkens een aanteekening, die ik vond in Prof. Miall's uitgave van *The Natural History of Selborne* wordt hij daar beschouwd als een dier, dat in den zomer uit Zuidelijke landen komt overvliegen, dus zoo iets als de Doodshoofdvlinder en de Luzernevlinders, die ook bij ons immigranten zijn.

Nu is 't wel mogelijk, dat er ook bij ons duinkevers immigreren, maar voor Kennemerland weet ik alvast, dat ze hier behoorlijk hun larveleven doormaken en in den zomer te voorschijn komen niet uit Spanje of Frankrijk maar uit ons eigen lekker heete duinzand.

JAC. P. THIJSSSE.

HET ARBORETUM DER RIJKS HOGERE LAND-, TUIN- EN BOSCHBOUWSCHOOL TE WAGENINGEN.

I. EERSTE KENNISMAKING.

Major: Onbekend maakt onbemind.

ET arboretum der R. H. L. T. en B.b.School is bij zeer velen onbekend (minor). Dus is het arboretum ook bij zeer velen onbemind. Aan den major van dit syllogisme is niets te doen; de minor kan verholpen worden; en daardoor kan misschien ook de conclusie iets gunstiger worden.

De bekendheid met het arboretum zou het best bevorderd worden door druk bezoek van alle kanten en op verschillende tijden van het jaar; maar terwijl dit van de meeste bewoners van Wageningen reeds wat veel verlangd is, is het van verder afwonenden natuurlijk in het geheel niet te verwachten.

Het bekend worden moet dus van het arboretum zelf uitgaan; en dit is mijns inziens ook de normale weg voor een rijksinrichting, die weliswaar voor een speciaal en plaatselijk doel in het leven is geroepen, maar die toch meer rente en nut afwerpt, indien de belangstelling verder doordringt.

Er bestaat, zoover ik weet, nergens anders, ook niet in het buitenland, een arboretum dat direct voor het onderwijs dient, noch direct onderwijs in dendrologie, zelfs waar een arboretum is. Dat Nederland zulk een arboretum